

Список використаних джерел

1. Оперативна довідка про основні показники захворюваності на COVID – 19 в Україні. Центр громадського здоров'я МОЗ України. URL: <https://cloud.phc.org.ua/index.php/s/L26pPBzdq8t8yRA>.

2. ЗВІТ Національної поліції України про результати роботи у 2020 році. URL: <https://www.kmu.gov.ua/storage/app/sites/1/17-civik-2018/zvit2020/npu-zvit-2020.pdf>.

3. Щорічна доповідь Уповноваженого Верховної Ради України з прав людини про стан додержання та захисту прав і свобод людини і громадянина в Україні за 2020 рік. URL: <https://www.ombudsman.gov.ua/ua/page/secretariat/docs/presentations/&page=5>.

4. Про запобігання та протидію домашньому насильству та насильству за ознакою статі на період до 2025 року: Державну соціальну програму, затверджено постановою Кабінету Міністрів України від 24.02.2021 № 145 URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/145-2021-%D0%BF#Text>.

Писарчук Роман Вікторович,

заступник начальника Львівського прикордонного загону з оперативно-розшукової діяльності – начальник головного оперативно-розшукового відділу, кандидат юридичних наук;

Щербина Леонід Іванович,

головний науковий співробітник наукової лабораторії № 1 науково-організаційного центру Національної академії СБ України, кандидат юридичних наук, старший науковий співробітник

ДЕЯКІ ПРОБЛЕМНІ ПИТАННЯ ВИКОРИСТАННЯ РЕЗУЛЬТАТІВ НЕГЛАСНИХ СЛІДЧИХ (РОЗШУКОВИХ) ДІЙ, ЩО ПОВ'ЯЗАНІ ІЗ ВТРУЧАННЯМ У ПРИВАТНЕ СПІЛКУВАННЯ, У КРИМІНАЛЬНОМУ СУДОЧИНСТВІ

Спектр використання результатів негласних слідчих (розшукових) дій (далі – НСРД), що пов'язані із втручанням у приватне спілкування, в кримінальному судочинстві досить широкий. Вони можуть бути основою для прийняття відповідних процесуальних рішень, застосування заходів забезпечення кримінального провадження, запобіжних заходів, проведення інших НСРД або слідчих (розшукових) дій (далі – СРД), наприклад, тимчасового доступу до речей і документів, накладення арешту на майно, проведення обшуку, огляду, встановлення місцезнаходження осіб, що перебувають у розшуку, та їх затримання тощо. Проте, основною метою їх здійснення є отримання відомостей про тяжкий або особливо тяжкий злочин та особу, яка його вчинила, або, інакше, – отримання фактичних даних, на підставі яких можна встановити наявність чи

відсутність фактів і обставин, що мають значення для кримінального провадження та підлягають доказуванню.

Порівняно із загальною кількістю проведених НСРД, що пов'язані із втручанням у приватне спілкування, лише відносно незначна кількість їх результатів використовується як докази в кримінальному провадженні. Серед основних причин цього – окремі недоліки правового регулювання, фіксації ходу і результатів таких дій, порушення процесуальних строків їх передачі прокурору, недосконала процедура розсекречування матеріальних носіїв інформації (далі – МНІ) тощо.

Так, відповідно до ч. 3 ст. 252 КПК України, протоколи про проведення НСРД з додатками не пізніше ніж через 24 години з моменту припинення зазначених дій передаються прокурору [1]. В п. 4.3 Інструкції про організацію проведення негласних слідчих (розшукових) дій та використання їх результатів у кримінальному провадженні, затвердженій наказом Генеральної прокуратури України, МВС України, СБ України, Адміністрації ДПС України, Міністерства фінансів України, Міністерства юстиції України від 16.11.2012 р. № 114/1042/516/1199/936/1681/51 (далі – Інструкція 2012 р.) унормовано, що протокол про результати проведеної НСРД з додатками не пізніше 24 годин після його складання передається прокурору, який здійснює нагляд за додержанням законів під час проведення досудового розслідування у формі процесуального керівництва [2].

Порівняння наведених правових норм свідчить про їх колізію, неузгодженість. Згідно роз'яснення Міністерства юстиції України (лист від 26 грудня 2008 р. № 758-0-2-08-19 «Щодо практики застосування норм права у випадку колізії») у разі існування суперечності між актами, прийнятими різними за місцем в ієрархічній структурі органами – вищестоящим та нижчестоящим, застосовується акт, прийнятий вищестоящим органом, як такий, що має більшу юридичну силу [3], тобто, в даному випадку необхідно керуватися нормою ч. 3 ст. 252 КПК України.

Проте, протягом терміну проведення НСРД може бути складено декілька протоколів, наприклад, при арешті, огляді та виїмці кореспонденції (ч. 4 ст. 262 КПК України). У зв'язку з цим постає питання щодо моменту їх передачі прокурору – після складання протоколу чи закінчення проведення такої дії? Зважаючи на зазначене редакційного уточнення потребує як норма ст. 252 КПК України, так і відповідні положення Інструкції 2012 р., бо якщо протокол складений пізніше визначеного законом терміну, то виникає закономірне питання, чи були дотримані строки проведення НСРД, і як наслідок, чи є отримані результати допустимими доказами?

Мають місце випадки, коли процесуальні документи підписуються не уповноваженими особами, наприклад, протоколи зняття інформації з трансферних телекомунікаційних мереж (ст. 263 КПК України) – співробітниками оперативно-технічних підрозділів, незважаючи на те, що проведення цієї дії доручалося слідчим,

прокурором іншому оперативному підрозділу. В окремих випадках є розбіжності в змісті протоколу про проведення НСРД, пов'язаної із втручанням у приватне спілкування, із відомостями, зафіксованими на МНІ, що виступає його додатком. Викладене свідчить про необхідність дотримання визначеної законом процесуальної форми фіксації ходу і результатів таких НСРД, що є передумовою їх подальшого використання в кримінальному судочинстві.

Відповідно до п. 5.26 Інструкції 2012 р. МНІ, що містять відомості, отримані в результаті проведення НСРД, мають бути розсекречені в максимально стислий строк, але не більше 10 діб з моменту отримання клопотання прокурора. Проте, розсекречені матеріали інколи надходять наприкінці досудового розслідування, що позбавляє слідчого можливості використати здобуті результати в кримінальному провадженні, наприклад, допитати підозрюваного щодо фактів і обставин, викладених у протоколі НСРД та долучених до нього додатках. В окремих випадках, як зазначає Н.О. Антонюк, уповноважений орган може взагалі відмовити в розсекречуванні МНІ, які стосуються конкретної НСРД, з підстав, що розголошення цих відомостей завдасть шкоди національній безпеці України або іншим охоронюваним законом інтересам. На підтвердження викладеного вченою наводиться правова позиція Європейського суду з прав людини (далі – ЄСПЛ), згідно якої за певних обставин частина доказів може не розкриватися стороні захисту, зважаючи на необхідність захисту важливих суспільних інтересів або забезпечення прав інших осіб, чие життя, свобода або безпека можуть бути поставлені під загрозу. Про це, зокрема, йдеться у рішеннях ЄСПЛ в справах «Leas v. Estonia» від 06 березня 2012 р. (п. 78), «Якуба проти України» від 12 лютого 2019 р. (п. 44), «Doorson v. the Netherlands» від 26 березня 1996 р. (п. 70) та свідчить про те, що право на розкриття усіх доказів у кримінальному провадженні не є абсолютним [4].

У контексті викладеного слушною видається пропозиція М.А. Погорецького і І.О. Сухачової щодо віднесення відомостей про факт і методи проведення НСРД не до державної таємниці, а до таємниці слідства, з одночасним посиленням відповідальності за розголошення цих даних [5, с. 133]. Вбачається, що її реалізація на практиці дещо спростила б вирішення низки проблемних питань у цій сфері.

Список використаних джерел

1. Кримінальний процесуальний кодекс України: Закон України від 13.04.2012 р. № 4651-VI. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/4651-17#Text>.

2. Інструкція про організацію проведення негласних слідчих (розшукових) дій та використання їх результатів у кримінальному провадженні: наказ Генеральної прокуратури України, Міністерства внутрішніх справ України, Служби безпеки України, Адміністрації Державної прикордонної служби України, Міністерства фінансів України, Міністерства юстиції України від 16.11.2012 р.

№ 114/1042/516/1199/936/1681/51. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/v0114900-12#Text>.

3. Лист Міністерства юстиції України від 26.12.2008 р. № 758-0-2-08-19 «Щодо практики застосування норм права у випадку колізії». URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/v0758323-08#Text>.

4. Антонюк Н. «Висновки ВС щодо відкриття матеріалів НС(Р)Д у порядку ст. 290 КПК». *Закон і бізнес*. 21.03–03.04.2020. URL: https://zib.com.ua/ua/141951praktika_vs_schodo_vidkrittya_materialiv_nsr_d_v_poryadku_st2.html.

5. Погорецький М.А., Сухачова І.О. «Застосування негласних слідчих (розшукових) дій при розслідування корупційних злочинів: окремі проблемні питання». *Науковий вісник Національної академії СБ України*. 2020. № 78. С. 128–135.

Романов Максим Юрійович,

старший слідчий в особливо важливих справах Головного слідчого управління Національної поліції України, аспірант кафедри публічного управління та адміністрування Національної академії внутрішніх справ

ОРГАНІЗАЦІЙНО-ПРАВОВІ ЗАСАДИ ВЗАЄМОДІЇ ДІЗНАВАЧА ТА ПРОКУРОРА В ДОСУДОВОМУ РОЗСЛІДУВАННІ

Забезпечення прав і свобод людини і громадянина в досудовому розслідуванні кримінальних проступків є одним із найбільш пріоритетних питань не лише кримінального процесу, а й адміністративного права. Від належної організації взаємодії суб'єкта досудового розслідування (у даному випадку дізнавача) залежить рівень забезпеченості правами і свободами осіб у кримінальному процесі загалом.

Тому, нами аргументується необхідність наукових розвідок у напрямі організаційно-правових засад взаємодії дізнавача та прокурора в досудовому розслідуванні, оскільки безперешкодне та ефективне комюніке дозволить ефективно здійснювати захист прав і свобод людини і громадянина, чії права були порушені, а також досягати інших, визначених чинним законодавством України завдань кримінального процесу.

Поняття взаємодії, вченими тлумачиться по різному, тому для більш ефективного використання наукової термінології пропонується узагальнити існуючі наукові підходи до її тлумачення з метою подальшого її застосування в дослідженні.

Так, об'єктивну необхідність взаємодії, що зумовлюється водночас спільністю завдань, що стоять перед різними відомствами, органами та підрозділами, уповноваженими прогидіяти злочинності, та відмінностями в їхньому функціональному та структурному стані, неодноразово досліджували авторитетні вітчизняні вчені [1, с. 27].